

EKONOMİ | REC KARGO

KASIM 2020**TÜRKİYE VE DÜNYA
EKONOMİSİNDEKİ
GELİŞMELER****GENEL MÜDÜRLÜK****İŞ GELİŞTİRME VE STRATEJİK
ARAŞTIRMALAR BÖLÜMÜ****Emre CENGİL****İŞ GELİŞTİRME VE
ULUSLARARASI SATIŞ
DİREKTÖRÜ**
emrecengil@reckargo.com

Başlıklar

Başlangıç _____	1
Dünya Ekonomisi _____	1-2
OECD Tahminleri _____	2
ABD - Avro Bölgesi _____	3
Brexit çözümsüz mü? _____	4
Çin Ekonomisi ve Petrol _____	4
Türkiye ve İşsizlik _____	5
GSYH/İmalat PMI Endeksi _____	6-7
Tüfe _____	8
Ekonomide Değişim _____	8
Türkiye Ekonomisi _____	9
İthalat - İhracat _____	10
Dış Ticaret Verileri _____	11-12
Dış Ticaret Verileri _____	13-14
Havayolu Taşımacılığı _____	15
Tebrikler _____	15
Faaliyet Raporumuz _____	16
Son Söz _____	16

Merhaba,

2020 yılının son ayına girerken Kasım ayını da yoğun bir gündemle gerimizde bırakmış bulunuyoruz. Dünya var olduğundan beri var oluşunun bir gereği olarak türlü felaketler ve sıkıntılarla boğuşmuştur. İnsanlık tarihi boyunca bunun sayısız örneklerini tarih bize sıralamaktadır.

Hoş sosyal medyanın da imkânlarıyla yaşadığımız şu canlı örnek pandemi için çeşitli mantık dışı senaryolar ve tezler öne sürülmüştür. Doğruluğunu sizlerin değerli görüşlerinize bırakıyoruz.

Dünya Ekonomisi

Geçtiğimiz ay küresel salgın dünya genelinde yayılma hızını arttırırken pek çok ülke yeni karantina önlemlerini devreye almıştı.

Söz konusu durum ciddiyetini korumakla beraber, dünya ekonomisini nereye götüreceği konusunda soru işaretleri vaat ediyor.

Kasım ayında koronavirüs salgını küresel ölçekte hız kazanırken, aşı çalışmalarında ilerleme sağlanmasıyla birlikte salgının öngörülebilir bir vadede kontrol altına alınabileceği görüşü ağırlık kazanmış durumda.

Aralık ayı Ekonomik Görünüm Raporu'nu yayımlayan OECD, koronavirüs salgınındaki ikinci dalgaya karşın küresel ekonomik görünümün iyileştiği değerlendirmesinde bulundu. Kuruluş, küresel ekonominin bu yılı %4,2 oranında küçülmeyle kapatmasının ardından gelecek sene aynı oranda büyüyeceğini öngörüyor.

ABD'de seçim belirsizliğinin ortadan kalkmasının ardından teşvik paketine yönelik gelişmeler yakından izleniyor. ABD'de açıklanan veriler ekonomik aktivitenin yılın son çeyreğinde hız kazandığına işaret ediyor.

Avrupa Alanı'nda ise kısıtlayıcı tedbirlerin daha sıkı uygulanmasına bağlı olarak hizmetler sektöründe görünüm Kasım ayında da kötüleşmeye devam etti. AB ile İngiltere arasındaki Brexit görüşmelerinde henüz bir anlaşmaya varılamadı. Taraflar arasındaki uyuşmazlığın sürmesi halinde İngiltere AB'den sene sonunda anlaşmasız bir şekilde ayrılacak.

En Büyük Ticaret Bloğu Hayata Geçti

Çin önderliğinde Asya-Pasifik bölgesi ülkeleri arasında dünyanın en büyük ticaret bloğu olan Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (RCEP) kuruldu. ASEAN ülkeleri ile Çin, Avustralya, Japonya, Güney Kore ve Yeni Zelanda arasında Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (RCEP) anlaşması adıyla bir serbest ticaret anlaşması imzalandı. RCEP, 2,1 milyar kişinin yaşadığı, 26,2 trilyon USD büyüklüğe sahip ve küresel GSYH'nin yaklaşık %30'unu oluşturan bir bölgeyi kapsayarak dünyanın en büyük ticaret bloğu oldu.

Koronavirüs aşı çalışmaları olumlu

Sonbahar aylarında virüs salgınının küresel ölçekte hız kazanması sosyal hayatı kısıtlamaya yönelik tedbirlerin yaygın biçimde uygulanmasını beraberinde getirdi. Alınan önlemlere karşın koronavirüs vaka sayısı Kasım sonu itibarıyla dünya genelinde 62 milyon kişiyi geçerken vefat eden kişi sayısı 1,5 milyonu aştı. Öte yandan, Kasım ayının ikinci yarısından itibaren aşı çalışmalarına yönelik olumlu gelişmeler gündemde öne çıktı. Farklı ülkelere ve firmalardan gelen yüksek etkinliğe sahip aşuların geliştirildiğine ilişkin açıklamalar salgının öngörülebilir vadede kontrol altına alınabileceği inancını güçlendirdi.

OECD son daralma tahmini %4,2

Aralık ayı Ekonomik Görünüm raporunu yayımlayan OECD küresel ekonomi için daralma tahminini %4,5'ten %4,2'ye revize etti. Eylül ayında küresel ekonomi için %5 olarak belirlediği 2021 büyüme tahminini ise %4,2 olarak güncelleyen Kuruluş, 2022'de %3,7 büyüme öngörüyor. OECD yaptığı açıklamada, birçok ülkede gözlenen ikinci koronavirüs dalgasına rağmen aşı çalışmalarına ilişkin olumlu gelişmelerin ve Çin ekonomisindeki güçlü toparlanmanın etkisiyle küresel ekonomik görünümün iyileştiğini belirtti. Kuruluş, ABD ekonomisinin bu yıl %3,7 daraldıktan sonra 2021 yılında %3,2 büyüyeceğini, Euro Alanı'nın ise bu yıl %7,5 küçülmesinin ardından, 2021'de %3,6 genişleyeceğini öngörüyor. OECD, beklentileri aşan 3. çeyrek büyüme verisi sonrasında Türkiye'ye ilişkin 2020 daralma tahminini %2,9'dan %1,3'e çekti. Kuruluş, Türkiye'nin 2021 ve 2022 yıllarında sırasıyla %2,9 ve %3,2 büyüyeceğini öngörüyor.

Tablo 1, OECD Aralık ayı tahminleri

OECD Aralık Ayı Tahminleri	REEL BÜYÜME %		FARK* % puan	
	2020	2021	2020	2021
Dünya	-4,2	4,2	0,3	0,8
ABD	3,7	3,2	0,1	0,8
Avrupa	7,5	3,6	0,4	1,5
Almanya	5,5	2,3	0,5	0,8
Japonya	5,3	2,8	0,1	0,8
İngiltere	11,2	4,2	1,1	3,4
Çin	1,8	8,0	0,0	0,0
Hindistan	9,9	7,9	0,3	-2,8
Brezilya	-6,0	2,6	0,5	0,1
Türkiye	-1,3	2,9	1,6	1,0

(*) Eylül ayından fark

Fed toplantısı ve ABD

Fed, 5 Kasım'da gerçekleştirdiği toplantısında politika faizini beklentilere paralel olarak %0-0,25 bandında tutarken, varlık alım programında değişikliğe gitmedi. Toplantı sonrası yaptığı açıklamada güçlü bir toparlanma için daha fazla bütçe harcamasına ihtiyaç duyulabileceğini ifade eden Fed Başkanı Jerome Powell, aşağı yönlü risklerden endişe ettiklerini ve koronavirüs vakalarındaki artışın hane halkı tasarrufları üzerinde baskı yaratabileceğini belirtti.

Powell ve diğer Fed yetkilileri Kasım ayı içinde yaptıkları açıklamalarda genişleyici para politikasına maliye politikasının da destek olması gerektiğine dikkat çektiler. Seçim gündemini geride bırakan ABD'de Kasım ayına ilişkin açıklanan veriler vaka sayısındaki hızlı artışa karşın ekonomik aktivitedeki toparlanmanın hızlandığına işaret ediyor. Ekim ayında 53,4 düzeyinde gerçekleşen Markit imalat PMI verisi Kasım ayında 56,7 ile sektördeki genişlemenin tahminleri aştığını gösterdi. Benzer şekilde hizmetler PMI da Ekim ayındaki 56,9 düzeyinden Kasım ayında 57,7'ye çıktı. Öncü göstergelerdeki iyileşmede seçim belirsizliğinin ortadan kalkmasının yanı sıra aşı haberlerinin de etkili olduğu düşünülüyor. Öte yandan, işsizlik maaşı başvurularının yüksek kalmaya devam etmesi ülkede istihdam piyasasındaki zayıflığın sürdüğüne işaret ediyor.

Avrupa'da hız kaybı...

Avrupa'da son çeyreğe ilişkin açıklanan veriler salgın nedeniyle alınan kısıtlayıcı tedbirlere bağlı olarak ekonomik aktivitenin ivme kaybettiğini gösteriyor. Bölgede hizmetler PMI verisi Kasım'da 41,7'ye gerileyerek son 6 ayın en düşük seviyesine indi. Aynı dönemde imalat PMI ise 53,8'e gerilemesine karşın 50 eşik düzeyin üzerinde kalarak sektörün büyümeye devam ettiğine işaret etti. Söz konusu iki endeks Ekim ayında sırasıyla 46,9 ve 54,8 düzeyinde gerçekleşmişti. Euro Alanı ekonomisinde salgının etkisiyle oluşan zayıflık özellikle talep göstergelerinde net biçimde görülüyor. Ağustos ayından bu yana durgunluğa işaret eden yıllık TÜFE artışı Kasım'da da -%0,3 düzeyinde gerçekleşerek söz konusu durumun sürdüğünü gösterdi. Bölgede, tüketici güven endeksi de Kasım ayında -17,6 düzeyine indi. Öte yandan, AB ülkelerinin aşya dünyanın geri kalanına kıyasla nispeten daha erken ulaşabileceği varsayımıyla Aralık ayından itibaren özellikle güven göstergelerinde bir toparlanma gözlenebileceği düşünülüyor. Son dönemde aralarında Fransa'nın da bulunduğu bazı ülkelerin kısıtlayıcı tedbirleri hafifletme kararı almaları da bu beklentiyi destekliyor.

Brexit sonrası için anlaşma yok!

İngiltere ile AB Aralık ayının sonunda gerçekleşecek olan Brexit sonrasındaki ilişkileri şekillendirecek bir anlaşmaya halen varamadı. Salgın nedeniyle kesintiye uğrayan görüşmelerde emniyet, adli işbirliği, sosyal güvenlik, mal ve hizmetler ile ulaşım gibi önemli konularda genel hatlar üzerinde uzlaşılrken, adil rekabet, denetim ve balıkçılıkla ilgili konularda görüş ayrılığı yaşanıyor. BoE varlık alım programının büyüklüğünü artırdı. Yılın ikinci çeyreğinde çeyreklik temelde %19,8 ile verinin açıklanmaya başladığı 1955'ten bu yana en hızlı daralmasını kaydeden İngiltere ekonomisi, üçüncü çeyrekte düşük bazın önemli katkısıyla bir önceki çeyreğe kıyasla %15,5 büyüyerek rekor oranda büyümüş oldu. İngiltere Merkez Bankası (BoE) Kasım ayı toplantısında politika faizini %0,1'de tutarken, kısıtlayıcı önlemlerin ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerini sınırlandırabilmek için varlık alım programını 150 milyar GBP artırarak 895 milyar GBP'ye yükseltti.

En büyük ticaret bloğu kuruldu. ASEAN ülkeleri ile Çin, Avustralya, Japonya, Güney Kore ve Yeni Zelanda arasında Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (RCEP) anlaşması adıyla bir serbest ticaret anlaşması imzalandı. RCEP, 2,1 milyar kişinin yaşadığı, 26,2 trilyon USD büyüklüğe sahip ve küresel GSYH'nin yaklaşık %30'unu oluşturan bir bölgeyi kapsayarak dünyanın en büyük ticaret bloğu oldu. IIF küresel borç stokunun 2020 sonunda 277 trilyon USD'ye ulaşacağını öngörüyor. Uluslararası Finans Enstitüsü (IIF) tarafından Kasım ayı içinde yayımlanan raporda, salgın sürecinde devlet ve özel sektör borçlanmalarındaki yükselişlerin etkisiyle küresel borç stokunun 2020 yılının ilk 3 çeyreğinde 15 trilyon USD artarak 272 trilyon USD'ye ulaştığı belirtildi. Raporda, finansal olmayan şirketlerin borçlarında yaşanan hızlı artışın etkisiyle gelişmekte olan ülkelerde 2019 yılında %222 olan borç stoku/GSYH oranının 2020 yılının 3. çeyreğinde %248'in üzerine çıktığı ifade edildi. Kuruluş, yılın son çeyreğinde borçlanmanın küresel ölçekte ivme kaybettiğini tahmin ederken, yılsonunda küresel borç stokunun 277 trilyon USD'ye, borç stoku/ GSYH oranının da %365 düzeyine ulaşacağını öngörüyor.

Çin ekonomisi üçüncü çeyrekte %4,9 büyüdü

Çin ekonomisi, yılın üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre %4,9 ile piyasa beklentisi olan %5,2'nin altında büyüme kaydetti. Büyüme oranının beklentilerin altında kalmasına karşın kamu harcamalarından ziyade özel tüketim talebindeki toparlanmanın büyüme performansı üzerinde etkili olması ülke ekonomisi açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirildi. Söz konusu gelişmede salgınla mücadele konusunda alınan başarılı sonuçların önemli katkısı bulunuyor. Çin yılın ilk çeyreğinde %6,8 daraldıktan sonra ikinci çeyrekte %3,2 büyümüştü. Çin'de Ekim ayı sonunda gerçekleştirilen Komünist Parti Merkez Komitesi toplantısında 2021-2025 yıllarını kapsayan 5 yıllık yol haritası oluşturuldu. Buna göre ülkenin güçlü büyümesini devam ettirmesi, karbon salınımını azaltacak uygulamaların hızlandırılması, bölgesel kalkınma ile yeni şehirleşme eğiliminin desteklenmesi yönünde kararlar alındı.

Petrol fiyatları son 5 ayın en düşük düzeyinde...

Salgının küresel ölçekte hız kazanması petrol talebinin baskı altında kalacağı yönündeki kaygıları artırıyor. Öte yandan, petrol stoklarındaki yükselişin yanı sıra Libya'da petrol sahalarının yeniden faaliyete geçmesiyle birlikte küresel arzın günlük 1 milyon varil artması bekleniyor. Söz konusu gelişmeler ham petrol fiyatlarının Ekim ayı içinde %9,9 gerileyerek 36,3 USD/varil ile Mayıs ayından bu yana en düşük seviyeye inmesine neden oldu. OPEC+ ülkeleri Ekim ayı toplantısında, Nisan ayında kararlaştırılan üretim kesintisi anlaşmasına tam bağlılık vurgusunu yineledi. Önceki aylara kıyasla sakin bir seyir izleyen altın fiyatları Ekim ayında sınırlı biçimde gerileyerek ayı 1.879 USD/ons düzeyinden tamamladı.

Türkiye Ekonomisi

Türkiye ekonomisi zincirlenmiş hacim endeksine göre üçüncü çeyrekte yıllık temelde %6,7 ile beklentilerden hızlı büyüme kaydetti. Tüketim ve yatırım harcamaları büyümeyi desteklerken, net ihracat aşağı çekti.

TCMB Kasım ayı toplantısında politika faizini 475 taban puan artırarak %15'e yükseltirken, para politikasında sadeleşme amacıyla tüm fonlamanın temel politika aracı olan bir hafta vadeli repo faiz oranı üzerinden yapılacağını duyurdu. Kasım ayında ekonomi yönetimindeki değişikliklerle birlikte ay genelinde BDDK ve TCMB'nin attığı sadeleşme/normalleşme adımlarının etkisiyle yurt içi piyasalarda olumlu bir görünüm hâkim olurken, TL değer kazandı.

İşsizlik oranı belli oldu

Bilindiği üzere TÜİK işsizlik verilerini 3 ay geriden ilan ediyor. Buna göre Kasım ayında açıklanan verilere göre Temmuz-Ağustos döneminde işsizlik yıllık temelde %0,5 puan azalarak %13,4 oldu.

Bu dönemde toplam istihdam yıllık temelde 1,3 milyon kişi geriledi. İstihdam hizmet sektöründe 761 bin kişi, tarım sektöründe 361 bin kişi ve sanayi sektöründe 246 bin kişi azalırken, inşaat sektöründe 114 bin kişi arttı. Temmuz'da işgücüne katılım oranı geçen yılın aynı döneminin 3,5 puan altında kalarak %50,3 düzeyinde gerçekleşti. İşgücüne katılım oranı salgına karşı alınan kısıtlayıcı önlemlerin de etkisiyle Nisan ayında %47,2'ye kadar inmişti. Mevsimlik çalışanlar ile çalışmaya hazır olduğu halde son 4 haftadır iş başvurusu yapmadığı için işgücünde yer almayanların işgücüne dâhil edilmesi ile hesaplanan "geniş tanımlı işsizlik oranı" Temmuz döneminde %23,8 düzeyinde gerçekleşti.

2020'nin 3. çeyreğinde Türkiye GSYH'si yıllık %6,7 büyüdü. Böylelikle yılın ilk yarısında pandemi nedeniyle %3,1 daralan Türkiye ekonomisi 3 çeyreklik dönem itibarıyla yıllık %0,5 düzeyindeki pozitif büyümeyi yakalamış oldu.

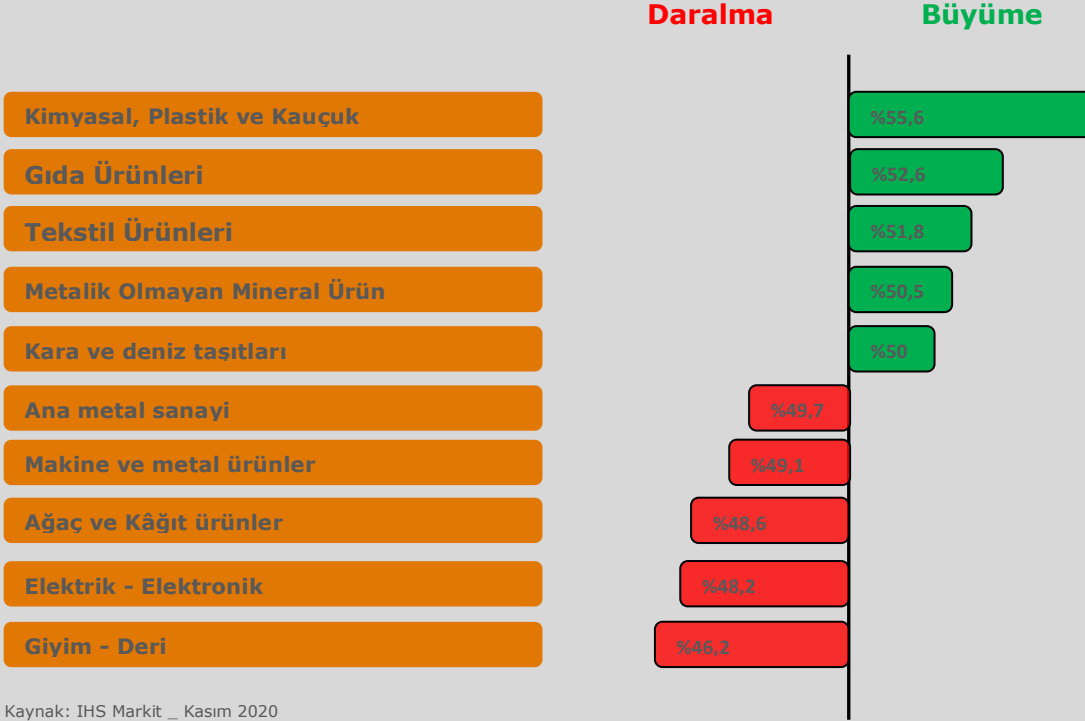
Bu dönemde özel tüketim ve yatırım harcamaları büyümenin sürükleyicisi olurken, güçlü iç talep ve yurtdışı pazarlardaki zorlu ekonomik koşullar nedeniyle net dış ticaretin büyümeye katkısı negatif oldu.

TCMB Para Politikası Kurulu Kasım ayı toplantısında piyasa beklentilerini karşıladı ve politika faizini 475 taban puan artırarak %15 seviyesine yükseltirken, tüm fonlamanın temel politika aracı olan bir hafta vadeli repo faiz oranı üzerinden yapılmasına karar verdi.

Reel Kesim Güven Endeksi Kasım ayında önceki aya göre 2,3 puan azalarak 107,4'ye geriledi. Tüketici Güven Endeksi Kasım ayında önceki aya göre 1,8 puan azalarak 80,8 seviyesinde gerçekleşti.

Türkiye 2001-2019 yılları arasında Polonya ve Çekya'dan sonra rakipleri arasında ihracatını en fazla artıran ülke olmuştur. Kasım ayında tüketici fiyat endeksi bir önceki aya göre %2,3 ile piyasa beklentisinin (%1) üzerinde yükseldi. Yıllık tüketici enflasyonu ise %14,03 olarak gerçekleşti.

Özel kapsamlı C endeksinin son üç aylık ortalama hareketine bakıldığında, Kasım ayında bir önceki aya göre 0,7 puan artarak %12 olarak gerçekleşti. Çekirdek enflasyon önceki aya göre 2,7 puan artarak %15,2 olurken gıda ve ulaşım enflasyonları sırasıyla 4,6 ve 0,3 puan arttı. Ulaştırma enflasyonu önceki aya göre 0,5 puan artarak %8,4 beş ay sonra ilk kez yükseldi. Hizmet ve lokanta-otel enflasyonları da aylık tabanda 0,5 puan yükseldi.

Tablo 2, Mal ve Ürünlere Göre Büyüme

Üretim yöntemiyle büyümeye katkılar

Üretim yöntemine göre GSYH verileri incelendiğinde üçüncü çeyrekte tüm ana sektörlerin büyümeyi desteklediği görüldü. Normalleşme adımlarının etkisiyle hizmetler sektörü büyümeye 2,5 puan ile en fazla katkı sağlayan sektör olurken, bankacılık sektöründe yüksek kredi artışının gerçekleştiği bu dönemde finansal hizmetler alt kalemindeki %40'ı aşan yıllık reel artış dikkat çekti. Sanayi sektörü GSYH büyümesine 1,5 puan ile 2018'in ilk çeyreğinden bu yana en olumlu katkısını verirken, tarım ve inşaat sektörleri GSYH artışını sırasıyla 0,8 ve 0,4 puan destekledi. Böylece, tarımın büyümeye katkısı son beş yılın en yüksek düzeyine yükseldi.

Tüketim ve yatırım harcamaları büyümeyi desteklerken, net ihracat aşağı çekti

Harcamalar yöntemine göre tüketim harcamalarının büyümeye katkısı üçüncü çeyrekte 5,5 puan düzeyinde gerçekleşti. Söz konusu katkının 5,4 puanı özel tüketimden, 0,1 puanı kamu tarafından yapılan tüketim harcamalarından geldi. Bu dönemde istatistikî hatayı da içeren stok değişimi kalemi ise 5,1 puanlık katkı ile büyüme performansında önemli rol oynadı. Zincirlenmiş hacim endeksine göre, yatırım harcamaları üçüncü çeyrekte yıllık temelde %22,5 ile 2011 yılından bu yana en hızlı artışını sergileyerek GSYH büyümesine 5,2 puan katkı sağladı.

Makine ve teçhizat yatırımları %23,5'lik yükseliş ile beş yılı aşkın sürenin en güçlü performansına işaret ederken, inşaat yatırımları sekiz çeyreğin ardından ilk kez yıllık temelde artış kaydetti. Yurt içinde ekonomik aktivitedeki toparlanmayla birlikte ithalat hacmindeki yükseliş ve küresel talepteki düşüşe bağlı olarak ihracatın zayıf seyretmesi net ihracatın büyüme üzerindeki sınırlayıcı etkisinin üçüncü çeyrekte oldukça yüksek bir düzeyde gerçekleşmesine neden oldu. İthalat ve ihracat büyümeyi sırasıyla 6 ve 3,1 puan aşağı çekti. Böylece, net ihracatın büyümeyi düşürücü yöndeki etkisi 9,1 puan oldu.

Beklentiler

Türkiye ekonomisi politika yapıcıların aldığı destekleyici tedbirlerin ve salgına karşı getirilen kısıtlamaların gevşetilmesinin etkisiyle üçüncü çeyrekte beklentilerden güçlü bir toparlanma kaydetti. Öte yandan, dördüncü çeyrekte ekonomi politikalarındaki sıkı duruşun belirginleşmesinin yanı sıra dünyada ve Türkiye’de artan vaka sayılarına bağlı olarak sosyal hayatı kısıtlayıcı tedbirlerin yeniden gündeme gelmesi büyüme beklentilerinin aşağı yönlü baskı altında kalmasına neden oluyor. Söz konusu ortamda, yılın ilk dokuz ayında %0,5 büyüyen Türkiye ekonomisinin 2020 yılını bu civarda bir büyüme oranıyla tamamlayacağını öngörüyoruz. Yılın son ayı itibarıyla yurt içinde salgınla mücadelede alınacak kararlar ve Covid-19’a karşı geliştirilen aşuların küresel ölçekte başarısı ve dağıtım hızı önümüzdeki dönemde büyümenin seyrinde belirleyici olacak.

İmalat PMI Kasım’da 51,4 düzeyine geriledi

İmalat PMI verisi Kasım ayında 51,4 seviyesine gerilemesine karşın art arda 6. ayda 50 eşik seviyesinin üzerinde yer almaya devam etti. Endeks Ekim ayında 53,9 düzeyindeydi. Endeksin alt kalemlerinde, salgının yurt içinde ve dünya genelinde hız kazanmasının etkisi gözlemlendi. Yeni siparişler alt endeksi Ekim'deki 52,7 seviyesinden 47,4'e, yeni ihracat siparişleri alt endeksi 51,7'den 49,5'e, üretim alt endeksi de 54,7'den 49,1'e inerek daralmaya işaret etti.

Güven endekslerinde gerileme

Mevsim etkilerinden arındırılmış verilere göre, Kasım ayında imalat sanayii genelinde kapasite kullanım oranı (KKO) aylık temelde 0,4 puan yükselerek %75,3 oldu. KKO’daki yükseliş eğiliminin ivme kaybetmekle birlikte 7 aydır sürdüğü gözlemlendi. Aynı dönemde reel kesim güven endeksi ise 2,3 puan azalarak 107,4’e indi. Böylece endeks Nisan ayından bu yana ilk kez düşüş kaydetmiş oldu. Kasım ayında sektörel güven endekslerinin bir önceki aya kıyasla hizmet sektöründe %2,8, inşaat sektöründe %5,7 azaldığı, perakende ticaret sektöründe ise aynı düzeyde kaldığı görüldü. Kasım’da mevsim etkilerinden arındırılmış tüketici güven endeksi de aylık temelde %2,2 azalarak 80,1 seviyesinde gerçekleşti. Bu dönemde geçen 12 aylık döneme göre hanenin maddi durumu endeksi aylık temelde %4,1 oranında azalarak 66,6’ya gerilerken, gelecek 12 aylık döneme ilişkin genel ekonomik durum beklentisi endeksi de önceki aya göre %3,3 azalarak 78,7’ye indi.

Beklentiler

Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan öncü dış ticaret verilerine göre, Kasım ayında ihracat yıllık temelde %0,95 azalarak 16,1 milyar USD olurken, ithalat %16,07 artarak 21,2 milyar USD düzeyinde gerçekleşti. Böylece, bu dönemde dış ticaret açığının %155,4 genişlemesi cari açık üzerindeki baskının devam ettiğine işaret etti. Dünya genelinde koronavirüs vakalarındaki artış ve en önemli ihracat pazarımız olan Avrupa ülkelerinde giderek yaygınlaşan kısıtlayıcı önlemler dikkate alındığında yılın geri kalanında da dış denge üzerindeki baskıların süreceği tahmin ediliyor. Öte yandan, aşı çalışmalarına yönelik olumlu gelişmeler 2021 yılından itibaren bu baskıların azalabileceğini gösteriyor.

Kasım'da aylık TÜFE artışı %2,30 oldu. Kasım ayında enflasyon verileri piyasa beklentilerinin oldukça üzerinde gerçekleşti. TÜFE aylık temelde %2,30 artış ile Ekim 2018'den bu yana en hızlı yükselişini kaydetti. Kasım ayları bazında değerlendirildiğinde de aylık artışın Kasım 2002'den bu yana en yüksek düzeyde gerçekleşmesi dikkat çekti. Piyasa beklentisi Kasım'da TÜFE'deki aylık artışın %1 seviyesinde olacağı yönündeydi. Kasım'da yurt içi ÜFE (Yİ-ÜFE) artışı da %4,08 ile son 26 ayın en yüksek seviyesinde gerçekleşti.

Yıllık TÜFE enflasyonu %14,03'e yükseldi. Kasım'da ivme kazanarak %14,03'e yükselen yıllık TÜFE enflasyonu Ağustos 2019'dan bu yana en yüksek seviyesine çıktı. Haziran ayından bu yana hızlı artış sergileyen Yİ-ÜFE enflasyonu da bu dönemde %23,11 ile son 17 ayın en yüksek seviyesinde gerçekleşti. Kasım'da ulaştırma ve gıda fiyatlarında hızlı artış kaydedildi. Kasım ayında 12 ana harcama grubunun 10'unda fiyatlar aylık temelde yükseldi. Bu dönemde otomobil fiyatlarındaki artışın etkisiyle ulaştırma %4,51 ile aylık enflasyonun en yüksek olduğu grup oldu. Ulaştırma grubu aylık TÜFE enflasyonunu 72 temel puan yukarı çekti. TÜFE enflasyonuna aylık temelde 97 temel puan ile en yüksek katkıyı yapan gıda grubunda özellikle taze meyve ve sebze fiyatlarındaki artış dikkat çekti. Eğitim grubu %0,19 düşüşle fiyatların aylık temelde gerilediği tek grup oldu. Yıllık en düşük fiyat artışı %0,67 ile alkollü içecekler ve tütün grubunda gerçekleşirken, en hızlı artışın yaşandığı gruplar %29,42 ile çeşitli mal ve hizmetler, %21,08 ile gıda ve alkolsüz içecekler, %18,67 ile ulaştırma grupları oldu.

Çekirdek enflasyon göstergelerinde yükseliş Kasım'da devam etti. Mevsimlik ürünler hariç TÜFE'deki aylık artış Kasım'da %2,09 ile manşet enflasyonun altında gerçekleşti. TCMB tarafından yakından takip edilen B (işlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç TÜFE) ve C (enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ve altın hariç TÜFE) çekirdek enflasyon göstergelerinde yıllık temelde Ağustos ayından bu yana devam eden yükseliş eğilimi Kasım ayında da sürdü. B ve C endekslerindeki yıllık artışlar sırasıyla %13,72 ve %13,26 düzeyinde gerçekleşti.

Yİ-ÜFE enflasyonunda gıda ve ana metaller grupları öne çıkmaya devam ediyor. Kasım ayında fiyatların aylık temelde %7,4 ile en hızlı arttığı ana metaller sektörü Yİ-ÜFE enflasyonunu 74 temel puan yukarı çekti. Bu dönemde fiyatların %6,4 arttığı gıda grubu da aylık Yİ-ÜFE enflasyonuna 121 temel puan katkı sağladı. Kasım'da fiyatların %5,57 ile hızlı gerilediği tütün sektörü ise Yİ-ÜFE artışını 2 temel puan sınırlandırdı.

Ekonomi yönetiminde değişiklik

Kasım ayında Naci Ağbal yeni TCMB Başkanı olarak atanırken, Hazine ve Maliye Bakanlığı görevine de Lütfi Elvan getirildi. TCMB politika faizini %15'e yükseltti. TCMB, 19 Kasım'da Naci Ağbal başkanlığında gerçekleştirilen ilk Para Politikası Kurulu toplantısında, politika faizini piyasa beklentileri paralelinde 475 taban puan artırarak %10,25'ten %15'e çıkardı. Toplantı sonrasında yayımlanan açıklamada Türk lirasındaki değer kaybının gecikmeli etkileri ile uluslararası gıda fiyatlarındaki yükselişin ve enflasyon beklentilerindeki bozulmanın enflasyon görünümünü olumsuz etkilediği ifade edildi. Bu doğrultuda, dezenflasyon sürecinin en kısa sürede yeniden tesisi için net ve güçlü bir parasal sıkılaştırma yapılmasına karar verildiği belirtildi. Açıklamada, makroekonomik ve finansal istikrar için ülke risk primlerinin düşmesinin yanı sıra para ikamesi eğiliminin tersine dönmesi ve döviz rezervlerinin artış eğilimine girmesi hedeflerine de yer verilmesi dikkat çekti. TCMB ayrıca, sıkılaşmaya ek olarak şeffaflığı ve öngörülebilirliği artırmak amacıyla sade bir operasyonel çerçeve uygulanmasına ve tüm fonlamanın 20 Kasım 2020 tarihinden itibaren temel politika aracı olan bir hafta vadeli repo faiz oranı üzerinden yapılmasına karar verildiğini açıkladı. TCMB, 20 Kasım'da altın ve döviz karşılığı Türk lirası sağladığı takasla işlemelerde TL faiz oranını da 175 temel puan artırarak %15'e yükseltti.

Kıymetli madenler takaslama pazarı faaliyete geçti.

Borsa İstanbul, kıymetli madenler ile para birimlerinin birbirleriyle değiştirilmesine imkân sağlamak amacıyla 16 Kasım'da Swap Piyasası bünyesinde Kıymetli Madenler Swap Pazarı'nı faaliyete geçirdi. Altın karşılığı TL, USD ve EUR takaslama işlemleri yapılmasına olanak sağlayacak olan Kıymetli Madenler Swap Pazarı'nda Borsa düzenlemeleri uyarınca yetkilendirilen bankalar ile aracı kurumlar tarafından işlem yapılacağı bildirildi. TCMB zorunlu karşılık oranlarını arttırdı. TCMB 27 Kasım'da yaptığı düzenlemeyle, zorunlu karşılık (ZK) oranlarında bankaların reel kredi büyümesine göre uygulanmakta olan farklılaştırmanın kaldırıldığını duyururken, TL ve yabancı para yükümlülükler için zorunlu karşılık oranlarını arttırdı. TCMB ayrıca, TL cinsinden ZK'lara ödenen faiz/nema oranının tüm sektör için %12 olarak uygulanmasına ve dolar cinsinden tesis edilen ZK'lara %1,25 olarak uygulanan komisyon oranının %0 olarak belirlenmesine karar verildiğini açıkladı. TCMB bu değişiklikle birlikte sistemin ZK tesislerinin yaklaşık 12,3 milyar TL ve 5,7 milyar USD karşılığı döviz ve altın cinsinden artacağını öngörüyor.

BDDK aktif oran düzenlemesine son verdiğini açıkladı.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Mayıs ayında uygulanmaya başlanan Aktif Oranı düzenlemesine normalleşme adımları çerçevesinde son verilmesine ve düzenlemeye ilişkin verilen tüm kararların 31 Aralık 2020 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılmasına karar verildiğini açıkladı. BDDK ayrıca, bankaların yurt dışı yerleşiklerle vadede TL satım yönünde gerçekleştirecekleri para takaslaması, ileri tarihli işlemler, ek süre ve diğer türev işlemlere ilişkin sınırlamaları gevşetti. Buna göre, söz konusu işlem tutarları toplamının bankaların en son hesaplanan yasal öz kaynaklarına oranı olarak belirlenen sınırlamaların vadesine 7 gün kalan işlemler için %5, vadesine 30 gün kalan işlemler için %10, vadesine 1 yıl kalan işlemler için %30 olarak uygulanacağı duyuruldu. BDDK ayrıca, 30 Kasım'da bankaların, yurt dışında yerleşik finansal kuruluşlara yapacakları TL yatırımlar, TL depo, TL repo ve TL kredilerin toplamının bankaların en son hesapladıkları yasal öz kaynaklarına oranına ilişkin %0,5 olan limiti %2,5'e yükselttiğini açıkladı. Mevduat hacmi yıllık temelde %43,5 arttı. BDDK tarafından yayımlanan Haftalık Bülten verilerine göre mevduat hacmi 27 Kasım itibarıyla geçen yılın aynı dönemine göre %43,5, 2019 sonuna göre de %36,9 oranında genişleyerek 3.519 milyar TL'ye ulaştı. Mevduat hacmindeki kur etkisinden arındırılmış yıllık artış ise %22 seviyesinde gerçekleşti. TP mevduat hacmi geçen yılın aynı dönemine kıyasla %30,1 artarak 1.551 milyar TL oldu. USD cinsi YP mevduat hacmi de bu dönemde %14,3 artarak 252 milyar USD'ye ulaştı. YP mevduatın toplam mevduat içindeki payı %55,9 düzeyinde gerçekleşti.

Tüketici kredilerinde yıllık artış %49,8 oldu. Faiz oranlarındaki yükselişin etkisiyle tüketici kredilerindeki artış hızı ivme kaybetmeye devam ediyor. 27 Kasım itibarıyla tüketici kredileri yıllık temelde %49,8 oranında yükselirken, yılsonuna göre %45,3 artış kaydetti. Bu dönemde konut ve ihtiyaç kredilerindeki yıllık artışlar sırasıyla %43,5 ve %54,2 düzeyinde gerçekleşti. Taşıt kredilerindeki artış hızı da yavaşlamakla birlikte yıllık temelde %71,3 ile yüksek seyrini sürdürdü. 27 Kasım itibarıyla bireysel kredi kartları bakiyesindeki yıllık artış %22,5 düzeyinde gerçekleşti.

İthalat - İhracat (GTS'ye göre)

GTS'ye göre Kasım ayı ihracatı bir önceki yılın aynı ayına göre %0,95 oranında azaldı. İthalat ise %16,07 oranında arttı.

2020 yılı Kasım ayında geçen yılın aynı ayına göre;

İhracat, % 0,95 azalarak 16 milyar 88 milyon dolar,

İthalat, % 16,07 artarak 21 milyar 158 milyon dolar,

Dış ticaret hacmi, % 8,05 artarak 37 milyar 246 milyon dolar olarak gerçekleşti.

İhracatın ithalatı karşılama oranı ise % 76,0 olmuştur.

Önemli ihracat pazarlarımızda pandemide yaşanan ikinci dalga, Avrupa Birliği ekonomisindeki daralma ve takvim etkisi Kasım ayı ihracatımız üzerinde etkili olmuştur. Bu kapsamda, ihracatımız Kasım ayında bir önceki yılın aynı ayına kıyasla yüzde 0,95 oranında azalarak 16 milyar 88 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı ayda ithalatımız ise bir önceki yılın aynı dönemine göre % 16,07 artışla 21 milyar 158 milyon dolar olmuştur.

Kasım ayında dış ticaret hacmimiz bir önceki yılın aynı ayına göre % 8,05 artarak 37 milyar 246 milyon dolar olmuş, ihracatın ithalatı karşılama oranı ise % 76,0 olarak gerçekleşmiştir.

Mart ayından itibaren tüm dünyayı hem sosyal hem de ekonomik anlamda çok büyük oranda olumsuz etkileyen Kovid-19 salgını nedeniyle dünya ekonomilerinde yaşanan daralmanın olumsuz etkilerinin, hem ülkemizin hem de dünya ekonomilerinin normalleşme sürecine girdiği Haziran ayından itibaren ortadan kalkmaya başladığı görülmektedir.

Nitekim GSMH 3. çeyrek büyüme rakamları pandemi döneminden çıkışın önemli bir işareti olan V-tipi toparlanmayı teyit etmektedir. Ayrıca, söz konusu büyüme rakamı Türkiye ekonomisinin pandemiden çıkışta diğer ülkelere göre pozitif ayrıştığını da göstermektedir. Bunun yanında yılın ilk dokuz ayında büyüme %0,5 gelerek pozitif büyüme eğilimine girerek toparlanmanın başarı ile devam etmekte olduğunu göstermiştir.

Bununla beraber, ülkemiz ekonomisi, 3. çeyrek büyüme değeri olan %6,7 ile verisi açıklanan(17 ülke) G20 ülkeleri içinde en hızlı büyüyen ülke olarak söz konusu ayrışmayı pekiştirmektedir.

GTS'ye göre Kasım ayında altın hariç ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre %0,7 oranında azaldı. Altın hariç ithalat ise %11,4 oranında arttı. Altın ticareti hariç tutulduğunda, 2020 yılı Kasım ayında geçen yılın aynı ayına göre;

İhracat, % 0,7 azalarak 16 milyar 46 milyon dolar,

İthalat, % 11,4 artarak 18 milyar 586 milyon dolar,

Dış ticaret hacmi, % 5,4 artarak 34 milyar 632 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Altın hariç İhracatın ithalatı karşılama oranı ise % 86,3 olmuştur.

İşlenmemiş veya yarı işlenmiş altın ithalatı hariç tutulduğunda, Kasım ayı ithalatının bir önceki yılın aynı ayına göre % 11,4 oranında arttığı görülmektedir. Bununla birlikte, işlenmemiş veya yarı işlenmiş altın dış ticareti hariç olarak bakıldığında Kasım ayında ihracatın ithalatı karşılama oranı %86,3 gibi oldukça yüksek bir seviyeye çıktığı anlaşılmaktadır. Altın hariç tutulduğunda, Ocak-Kasım döneminde, ithalatın % 3,6 düşerek 173 milyar 962 milyon dolar olarak gerçekleştiği ve bu dönem için ihracatın ithalatı karşılama oranının ise % 85,7 düzeyine yükseldiği gözlemlenmektedir.

KASIM AYINDA EN FAZLA İHRACATI GERÇEKLEŞTİRDİĞİMİZ FASIL "MOTORLU KARA TAŞITLARI" OLDU

"Motorlu Kara Taşıtları" faslında ihracatımız Kasım ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %1,2 azalışla, 2 milyar 372 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Kasım ayında en fazla ihracat yaptığımız diğer fasıllar ise sırasıyla %2,1 artışla "Kazanlar ve Makinalar" (1 milyar 573 milyon dolar) ve %5,1 azalışla "Elektrikli makina ve cihazlar" (897 milyon dolar) olmuştur. Pandemi sonrası demir çelik, sebzeler ve meyveler gibi ihraç ürünlerimizdeki artış trendi Ekim ayı ile kıyaslandığında Kasım ayında da devam etmektedir.

Diğer taraftan, normalleşme sürecinin etkisiyle, Ekim ayına kıyasla Kasım ayında ihracatı önemli ölçüde artış gösteren fasıllar göze çarpmaktadır. Buna göre Kasım ayında bir önceki aya göre yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular faslı ihracatı %14,6, yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler faslı ihracatı %7,5 ve demir ve çelik faslı ihracatı %1,9 oranında artmıştır.

EN FAZLA İHRACAT YAPTIĞIMIZ ÜLKE ALMANYA

Kasım ayında en fazla ihracat yaptığımız ülkeler sırasıyla Almanya (1 milyar 511 milyon dolar), İngiltere (1 milyar 93 milyon dolar) ve Irak (952 milyon dolar) olurken ithalatta ise ilk üç sırayı Almanya (2 milyar 353 milyon dolar), Çin (2 milyar 237 milyon dolar) ve Rusya (1 milyar 750 milyon dolar) almıştır. Kasım ayında ihracatçılarımız 206 farklı ihracat pazarına ulaşmayı başarmıştır.

Kovid-19 süreci sonrasında görülen normalleşme süreçlerinin ikili ticaretimize olumlu yansımalarının Kasım ayında da devam ettiği anlaşılmaktadır. Başta AB ülkeleri olmak üzere ana ihracat pazarlarımızdaki normalleşme ile beraber, bu pazarlara ihracatımızın da toparlanma içine sürecine girdiği görülmektedir. Nitekim bir önceki aya göre önemli pazarlarımızdan Japonya'ya %29,1 Rusya'ya %27,9, Katar'a %23,6, Birleşik Arap Emirlikleri'ne %8,5 ve Çin'e %5 oranlarında ihracat artışı kaydedilmiştir.

Tablo 3, Dış Ticaret Verileri (GTS)

Dış Ticaret	KASIM			OCAK - KASIM		
	2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
İhracat	16.243	16.088	-0,95	165.446	151.704	-8,31
İthalat	18.228	21.158	16,07	190.290	197.047	3,55
Dış Ticaret Hacmi	34.471	37.246	8,05	355.736	348.751	-1,96
Dış Ticaret Dengesi	-1.986	-5.071	155,37	-24.844	-45.343	82,51
İhr. / İth. Karşılama Oranı (%)	89,1	76,0		86,9	77,0	

GTS kapsamında son 12 aylık dönemde,

- İhracat bir önceki döneme göre % 7,22 oranında azalarak 167 milyar 91 milyon dolar, ithalat ise % 4,86 oranında artarak 217 milyar 102 milyon dolar olmuştur.
- Dış ticaret hacmi bir önceki döneme göre % 0,76 oranında azalarak 384 milyar 193 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise % 77,0 olmuştur.

2020 yılı Kasım ayında GEG (Geniş Ekonomik Gruplar) sınıflamasına göre ihracat incelendiğinde; en çok ihracat "Ham madde (Ara mallar)" (7 milyar 242 milyon dolar) grubunda yapılırken, bu grubu sırasıyla "Tüketim malları" (6 milyar 690 milyon dolar) ve "Yatırım (Sermaye) malları" (2 milyar 37 milyon dolar) grupları takip etmiştir.

2020 yılı Kasım ayında GEG (Geniş Ekonomik Gruplar) sınıflamasına göre ithalat incelendiğinde; en çok ithalat "Ham madde (Ara mallar)" (15 milyar 305 milyon dolar) grubunda yapılırken, bu grubu sırasıyla "Yatırım (Sermaye) malları" (3 milyar 130 milyon dolar) ve "Tüketim malları" (2 milyar 629 milyon dolar) grupları takip etmiştir.

GTS'ye göre en fazla ithalat yapılan fasıl "Kıymetli Taşlar" olmuştur.

2020 yılı Kasım ayında en çok ithal edilen "Kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar" faslını (2 milyar 661 milyon dolar), "Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler" (2 milyar 606 milyon dolar) ve "Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler" (2 milyar 563 milyon dolar) ithalatı takip etmiştir. Fasıllar düzeyinde en büyük 5 ithalat kalemi aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

GTS'ye göre en fazla ihracat yapılan ülkeler sırasıyla Almanya, İngiltere ve Irak olmuştur. 2020 yılı Kasım ayında en fazla ihracat yapılan ülke Almanya (1 milyar 511 milyon dolar) olurken, bu ülkeyi sırasıyla İngiltere (1 milyar 93 milyon dolar) ve Irak (952 milyon dolar) izlemektedir.

Tablo 4, Ükelere Göre İhracat (milyon dolar) "GTS"

S.NO	ÜLKE ADI (İhracat)	KASIM			OCAK - KASIM		
		2019	2020	DEĞİŞİM (%)	2019	2020	DEĞİŞİM (%)
1.	ALMANYA	1.492	1.511	1,28	15.326	14.405	-6,01
2.	İNGİLTERE	946	1.093	15,62	10.396	10.133	-2,53
3.	IRAK	1.073	952	-11,32	9.255	8.160	-11,83
4.	ABD	763	902	18,24	8.207	9.098	10,85
5.	İTALYA	875	798	-8,78	9.004	7.227	-19,73
6.	DİĞER	11.094	10.891	-2,37	113.258	102.681	-9,34
TOPLAM		16.243	16.088	-0,95	165.446	151.704	-8,31

2020 yılı Kasım ayında en fazla ithalat yapılan ülke Almanya (2 milyar 353 milyon dolar) olurken, bu ülkeyi sırasıyla Çin (2 milyar 237 milyon dolar) ve Rusya Federasyonu (1 milyar 750 milyon dolar) izlemektedir.

Tablo 5, Ükelere Göre İthalat (milyon dolar) "GTS"

S.NO	ÜLKE ADI (İthalat)	KASIM			OCAK - KASIM		
		2019	2020	DEĞİŞİM (%)	2019	2020	DEĞİŞİM (%)
1.	ALMANYA	1.749	2.353	34,59	17.266	19.323	11,91
2.	ÇİN	1.782	2.237	24,55	17.261	20.537	18,98
3.	RUSYA	2.056	1.750	-14,92	20.755	15.892	-23,43
4.	İSVİÇRE	693	1.570	126,55	3.083	7.096	130,20
5.	İTALYA	760	952	25,35	8.426	8.127	-3,54
6.	DİĞER	11.189	12.297	9,90	123.500	126.072	2,08
TOPLAM		18.228	21.158	16,07	190.290	197.047	3,55

GTS'ye göre 2020 yılı Kasım ayında dış ticarete en çok kullanılan taşıma şekli Deniz Yolu taşımacılığı olmuştur. 2020 yılı Kasım ayında gerçekleştirilen ihracatın taşıma şekillerine bakıldığında en çok ihracat "Deniz Yolu" (9 milyar 767 milyon dolar) ile yapılırken, bu taşıma şeklini sırasıyla "Kara Yolu" (4 milyar 885 milyon dolar) ve "Hava Yolu" ulaşımı (1 milyar 99 milyon dolar) izlemektedir.

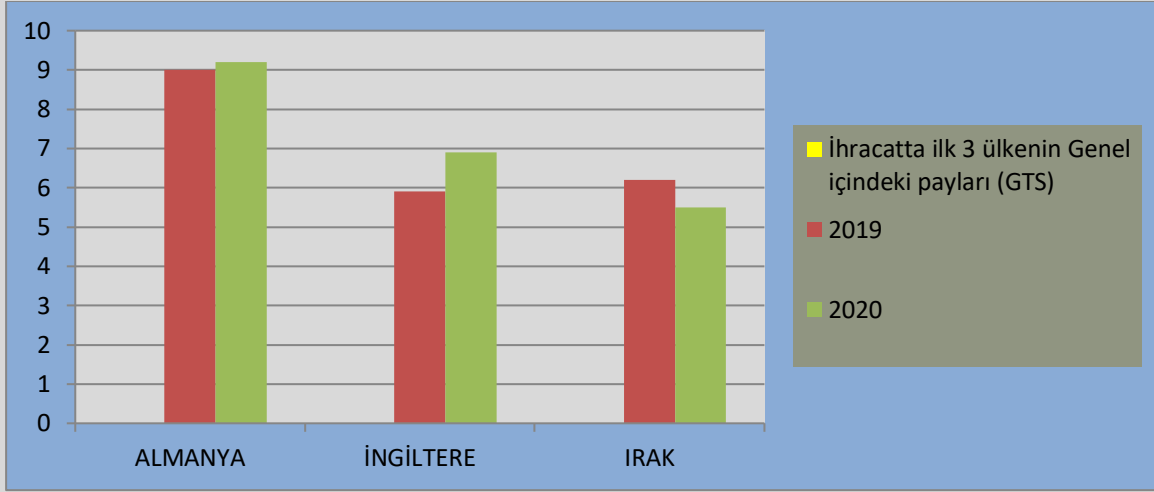
GTS'ye göre 2020 yılı Kasım ayında gerçekleştirilen ithalatın taşıma şekillerine bakıldığında ise, en çok ithalat "Deniz Yolu" (10 milyar 938 milyon dolar) ile yapılırken, bu taşıma şeklini sırasıyla "Kara Yolu" ulaşımı (5 milyar 62 milyon dolar) ve "Hava Yolu" (3 milyar 134 milyon dolar) izlemektedir.

GTS'ye göre 2020 yılı Kasım ayında gerçekleştirilen ithalatın taşıma şekillerine bakıldığında ise, en çok ithalat "Deniz Yolu" (10 milyar 938 milyon dolar) ile yapılırken, bu taşıma şeklini sırasıyla "Kara Yolu" ulaşımı (5 milyar 62 milyon dolar) ve "Hava Yolu" (3 milyar 134 milyon dolar) izlemektedir.

GTS'ye göre 2020 yılı Kasım ayında gerçekleştirilen ithalatın taşıma şekillerine bakıldığında ise, en çok ithalat "Deniz Yolu" (10 milyar 938 milyon dolar) ile yapılırken, bu taşıma şeklini sırasıyla "Kara Yolu" ulaşımı (5 milyar 62 milyon dolar) ve "Hava Yolu" (3 milyar 134 milyon dolar) izlemektedir.

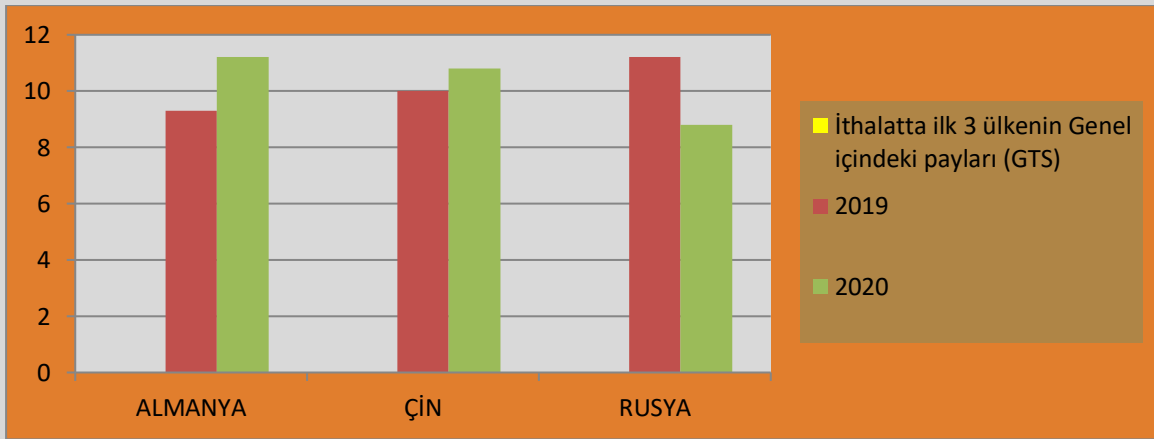
ÖTS'ye göre en fazla ihracat yapılan ülkeler sırasıyla Almanya, İngiltere ve Irak olmuştur. 2020 yılı Kasım ayında en fazla ihracat yapılan ülke Almanya (1 milyar 408 milyon dolar) olurken, bu ülkeyi sırasıyla İngiltere (1 milyar 64 milyon dolar) ve Irak (847 milyon dolar) izlemektedir.

Tablo 6, Ünelere Göre İhracat pay orantıları "GTS"

ÖTS'ye göre en fazla ithalat yapılan ülkeler sırasıyla Almanya, Çin ve Rusya Federasyonu olmuştur. 2020 yılı Kasım ayında en fazla ithalat yapılan ülke Almanya (2 milyar 226 milyon dolar) olurken, bu ülkeyi sırasıyla Çin (2 milyar 145 milyon dolar) ve Rusya Federasyonu (1 milyar 750 milyon dolar) izlemektedir.

Tablo 7, Ünelere Göre İthalat pay orantıları "GTS"

2020 yılı Kasım ayında 22,1 Milyar TL vergi Gümrük İdarelerince tahsil edildi. Gümrük İdareleri tarafından 2020 yılı Ekim ayında 21 milyar 5 milyon TL, 2020 yılı Kasım ayında 22 milyar 100 milyon TL vergi tahsil edilmiştir. 2020 yılı Ocak-Ekim döneminde ülkemiz vergi gelirleri toplamı 655 milyar 345 milyon TL olup, Gümrük İdarelerince tahsil edilen vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı % 23,46 olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılının ilk 11 ayında ise Gümrük İdarelerince tahsil edilen vergiler toplamı ise 175 milyar 876 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Kasım 2020 ayında yaklaşık 6,2 milyon yolcu havayolu kullandı.

Kovid-19 salgınının etkileri tüm dünyada havacılık sektöründe durgunluğa neden olurken, bakanlık tarafından atılan adımlarla beraber iç ve dış hatlarda beklenen düzeyde yoğunluk yaşandığı gözlemlendi. Fiziksel şartların pandemiye göre işlediği havalimanlarında Kasım 2020 ayında iniş-kalkış yapan uçak sayısı iç hatlarda 51.034, dış hatlarda 20.781 olmak üzere toplam uçuş trafiği üst geçişlerle birlikte 86.600 oldu.

Ülke geneli iç hat yolcu trafiği 4 milyon 98 bin 403, dış hat yolcu trafiği 2 milyon 33 bin 115 oldu. Ay içinde direkt transit yolcularla birlikte toplam yolcu trafiği 6 milyon 134 bin 208 kişi oldu.

Havalimanları yük/kargo trafiği kasım ayında iç hatlarda 50.378 ton, dış hatlarda 169.370 ton olmak üzere toplam 219.748 ton kaydedildi.

İstanbul Havalimanı (IST)'ndan 15.403 uçak ve 1 milyon 743 bin 231 yolcu hizmet aldı. İniş-kalkış yapan uçak trafiği iç hatlarda 4.849, dış hatlarda 10.554 olmak üzere toplamda 15.403 oldu. Yolcu trafiği ise iç hatlarda 526.368 kişi, dış hatlarda 1.216.863 kişi olmak üzere toplamda 1 milyon 743 bin 231 kişi olarak kaydedildi.

Havalimanlarında Ocak-Kasım iniş-kalkış uçak trafiği iç hatlarda 533.283, dış hatlarda 260.616 oldu. Böylece toplamda üst geçişlerle birlikte 979.959 uçak trafiği hizmeti gerçekleşti.

Türkiye geneli havalimanları iç hat yolcu trafiğinin 46.664.646, dış hat yolcu trafiğinin 30.061.253 olduğu bu dönemde transit yolcular ile birlikte toplam yolcu trafiği 76.773.550 olarak kaydedildi.

Aynı dönemde havalimanları yük/kargo trafiği iç hatlarda 464.642 ton, dış hatlarda 1.720.714 ton olmak üzere toplamda 2.185.356 tona ulaştı.

Ocak-Kasım döneminde İstanbul Havalimanı (IST)'ndan 170.699 uçak ve 21.733.944 yolcu trafiği kaydedildi.

Genel havacılık ve kargo taşımacılığının devam ettiği İstanbul Atatürk Havalimanı (AHL)'da Ocak-Kasım döneminde 34.218 uçak trafiği kaydedildi.

Tebrikler

Sektörümüzde olan gelişmeleri büyük bir heyecanla takip ediyor; ülkemiz ve sektörümüz adına yeni kazanılan başarılarından sevinç ve iftihar duyuyoruz.

Mars Lojistik'in İspanya'da kurduğu şirketi ilk yılını doldurmuş bulunuyor; kendilerini tebrik ediyoruz.

Turkish Cargo bu yıl 36. kez gerçekleştirilen Air Cargo News Awards 2020'de Avrupa'nın en iyi hava kargo markası seçildi ve "Best Cargo Airline - Europe" ödülüne layık görüldü. Turkish Cargo adına tüm emeği geçen ekibini tebrik ediyoruz.

Kasım Ayı Hizmet Verilerimiz

Havayolu kargo yükünde yoğunluğun yaşandığı ilk 3 ülke sırası ile Almanya %34, İspanya %28 ve Lübnan %12 oldu.

Havayolu ithalatta İngiltere %30'la başı çekti.

Karayolu ihracatta İngiltere %40 payla önde geldi.

Son Söz

Mevcut sektörlerdeki müşterilerimizin arz-talep oranında yılın 3ncü çeyreğine göre negatif yönlü bir seyir izlendiği kaydedildi. Potansiyelin altında hizmetlerimiz sürdürülürken, kara ve deniz yolu ihracat hizmetlerimizde de durgunluk izlendi.

Yılın son ayına girerken yeni yılda daha verimli ve katma değeri yüksek hizmetlere odaklanıyoruz. Bunun içinde mevcut konumumuzu koruyarak işe koyulduğumuz ilk günkü heyecanımızla geride bıraktığımız birinci yılımızda 14'e yükselttiğimiz hizmet paketi gamımızı 18'e çıkarıyoruz. Umuyoruz ki hizmet anlayışımızı ve çalışma ahlakımızı tercih eden müşterilerimizle daha iyi hizmet vermek için daha da güçleneceğiz. Hizmetlerimizi verirken tek bir hedefimiz var; o da, A'dan Z'ye çözümün bir parçası olmaktır.

Sağlıklı günler dileriz.

Saygılarımızla,

REC KARGO GLOBAL AİLESİ